

Danskerne overvurderer omfanget af sort arbejde

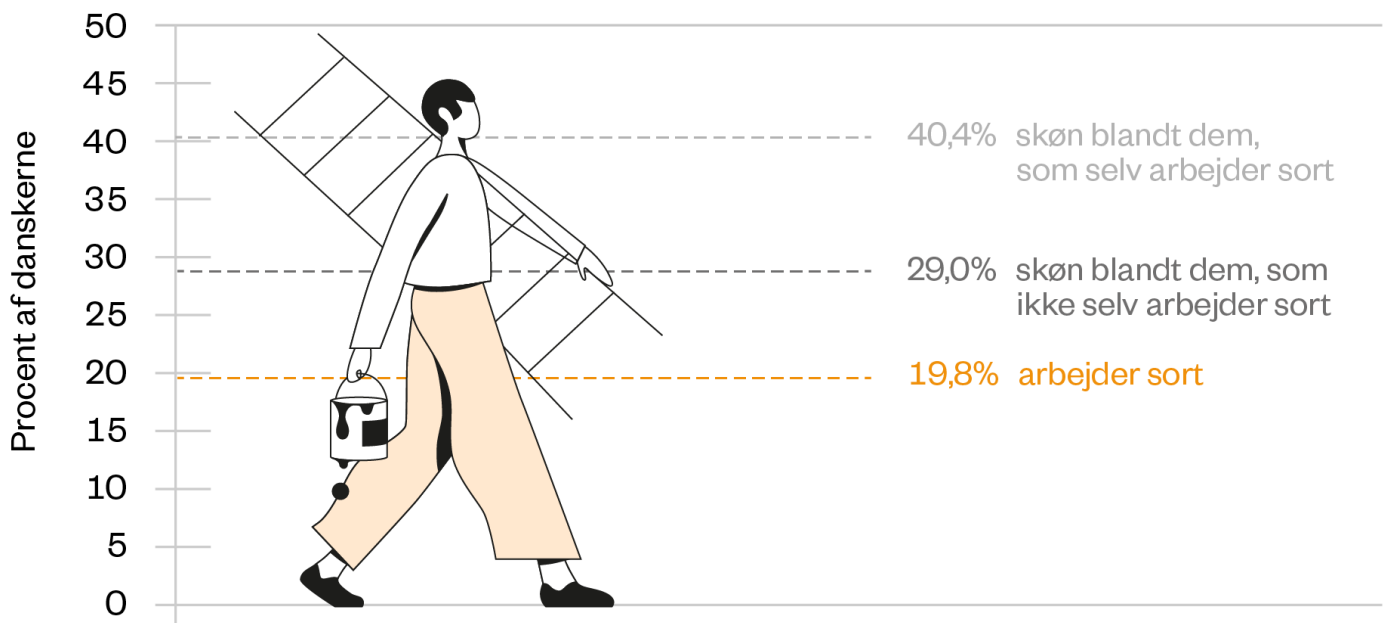
Der er store forskelle mellem skønnet og faktisk omfang af sort arbejde i adskillige befolkningsgrupper.

I Danmark er det hver femte, som arbejder sort i løbet af et år. Men danskerne tror, at knap hver tredje (31,2 %) dansker arbejder sort. En forskel på mere end 11 procentpoint. Det viser en ny undersøgelse fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed, hvor omfanget af en række befolkningsgruppers sorte arbejde sammen-

lignes med danskernes skøn af omfanget blandt de samme grupper.

Forskellen mellem skønnet og observeret omfang afhænger i høj grad af danskernes egen deltagelse på det sorte arbejdsmarked (figur 1). For alle grupper ligger skønnet over det observerede omfang. De, som selv arbejder sort, skønner, at 40,4 % af alle danskere arbejder sort, mens de, som ikke selv arbejder sort, skønner, at det kun er 29,0 %.

Figur 1. Skønnet og faktisk omfang af sort arbejde blandt alle danskere

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

Resultaterne er baseret på spørgeskemabesvarelser fra knap 2.400 danskere, som i november og december 2020 blev spurgt til deres egen aktivitet på det sorte

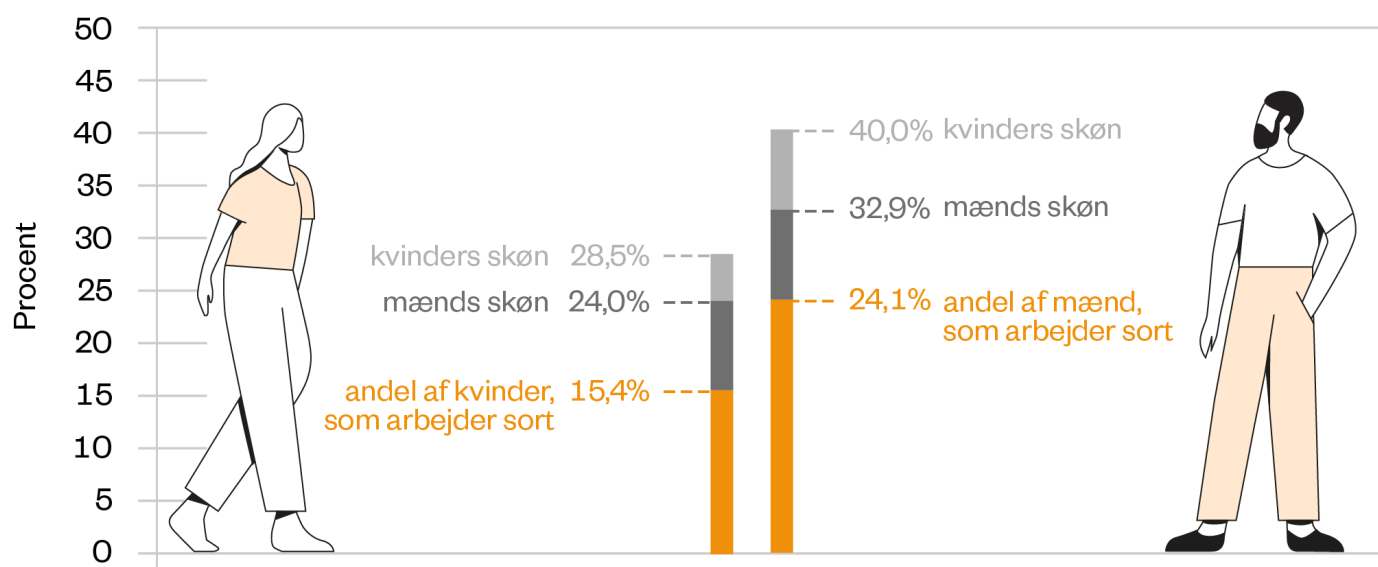
arbejdsmarked i de foregående 12 måneder og til, hvor stor en andel af bestemte befolkningsgrupper de tror har arbejdet sort over den samme periode.

Store forskelle mellem mænd og kvinder

Der er stor forskel på mænds og kvinders tilbøjelighed til at arbejde sort: 15,4 % af kvinderne har arbejdet sort mod 24,1 % af mændene. Men der er også stor kønsforskel i skønnet af, hvor udbredt sort arbejde er i de to grupper, og kvinders skøn ligger højest, uanset om de anslår kvinders ellers mænds sorte arbejde.

Således antager kvinder, at 28,5 % af kvinderne og 40,0 % af mændene arbejder sort. Mænd skønner derimod, at kun 24,0 % af alle kvinder og 32,9 % af alle mænd arbejder sort.

Figur 2. Forskelle mellem mænd og kvinder i skøn og omfang af sort arbejde

Kilde: ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed.

Høje skøn på tværs af landets kommuner

I undersøgelsen blev danskerne også bedt om at vurdere, hvor udbredt sort arbejde er i deres egen kommune. Hvis man er bedre kendt med forholdene i den kommune, man selv bor i, kunne det være nærliggende at tro, at man også er bedre til at vurdere omfanget af sort arbejde her, end man er, når spørgsmålet vedrører alle danskere. Det viser sig imidlertid ikke at være tilfældet; i gennemsnit ligger det kommunale skøn på 31,9 %, hvilket er tæt på, og endda en smule højere end, det gennemsnitlige skøn på landsplan.

I nogle kommuner arbejdes der meget sort, i andre kommuner lidt, men overordnet skønner kommunens indbyggere, at der arbejdes mere sort, end hvad der faktisk er tilfældet (figur 3). Det er vigtigt at bemærke, at mens de enkelte punkter er behæftede med en vis usikkerhed, dannes der et tydeligt overordnet billede af, at skøn ligger over andelen, som arbejder sort indenfor hver kommune.

Figur 3. Skøn ligger over observeret omfang i de fleste kommuner

Note: Størrelsen på boblerne i figuren angiver kommunens størrelse målt på antal indbyggere (januar 2019). Kun kommuner med 10 eller flere observationer inkluderet (81 kommuner). Den orange line angiver punkter, hvor skøn er lig med andelen, der arbejder sort i kommunen.

Kilde:
ROCKWOOL
Fondens
Forskningsenhed.

I en delanalyse har forskerne undersøgt, hvad der kan forklare de forskelle i graden, hvormed man fejl vurderer omfanget indenfor den enkelte kommune. Men analysen finder, at der ikke er en sammenhæng, når man ser på eksempelvis

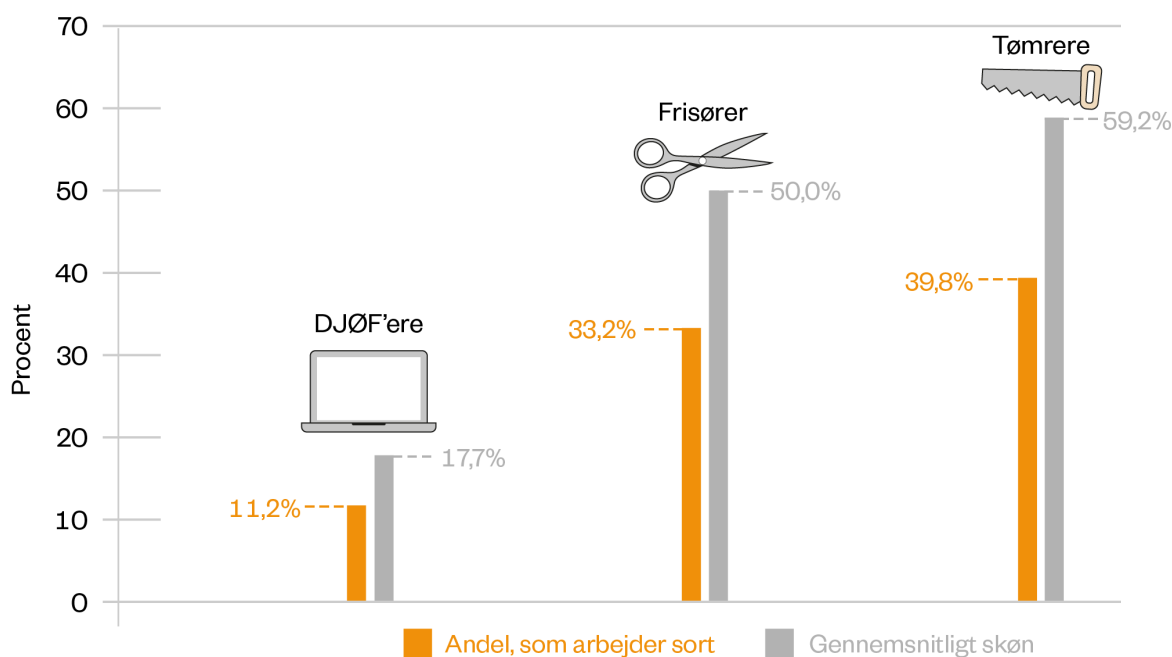
kommunernes befolkningstæthed eller størrelse (målt på indbyggertal). Altså er danskere på tværs af landets kommuner generelt set lige dårlige til at skønne, hvor mange af deres medborgere som arbejder sort.

Sort arbejde i tre faggrupper

Der er store forskelle på omfanget af sort arbejde på tværs af faggrupper. Undersøgelsen kigger nærmere på tre faggrupper: Frisører, tømrere og DJØF'ere (eksempelvis økonomer, jurister o.l.). Danskerne er blevet spurgt om deres skøn på omfanget af det sorte arbejde indenfor de tre faggrupper. Resultaterne viser, at blandt de tre faggrupper er det uddannede frisører og tømrere, som arbejder mest sort, men at danskerne også her overvurderer omfanget betydeligt (se figur 4). 33,2 % af frisørerne i undersøgelsen arbejder sort, men det gennemsnitlige skøn for denne gruppe er på

50,0 %. For tømrere finder undersøgelsen, at 39,8 % arbejder sort, men danskerne tror, at 59,2 % af alle tømrere arbejder sort. DJØF'ere er noget mindre tilbøjelige til at arbejde sort; det sker kun blandt 11,2 % af denne faggruppe (hvilket bl.a. kan skyldes, at denne gruppe har færre muligheder for at arbejde sort). Men de adspurgte i undersøgelsen overvurderer også for denne gruppe omfanget. Danskerne tror, at andelen af DJØF'ere, som arbejder sort, er på 17,7 %.

Figur 4. Skønnet og observeret omfang af sort arbejde for tre faggrupper

Note: For at sikre et passende antal observationer og derved begrænse usikkerheden af estimatet anvendes til beregning af andelen, som arbejder sort indenfor de tre faggrupper, yderligere 16.396 observationer fra en separat survey gennemført i 2021.

Kilde:
ROCKWOOL
Fondens
Forskningsenhed.

Fejlskøn eller sandheden?

En nærliggende mistanke er, at danskernes skøn i virkeligheden repræsenterer det sande omfang. Det kunne være tilfældet, hvis respondenterne svarer usandt om deres eget sorte arbejde, men har korrekt viden om andres. Skal man tro den eksisterende, relaterede litteratur på området, er der dog formentligt snarere tale om fejlskøn. I hvert fald finder flere studier, at respon-

denter i spørgeskemaundersøgelser ofte fejlvurderer forskellig adfærd blandt den øvrige befolkning, herunder forbrug af alkohol og stoffer blandt studerende, integration af indvandrere og omfanget af kriminalitet. På denne baggrund er vurderingen, at danskernes skøn af omfanget af sort arbejde ikke kan tolkes som den sande frekvens.

Baggrund

I november og december 2020 gennemførte ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed i samarbejde med Danmarks Statistik en spørgeskemaundersøgelse om arbejdstid og sort arbejde. Spørgeskemaet blev besvaret af 2.378 repræsentativt udvalgte personer mellem 18 og 74 år, enten som telefoninterview eller internetbesvarelse.

I undersøgelsen blev respondenterne stillet en række spørgsmål om deltagelse på det formelle arbejds-

marked såvel som deltagelse på det sorte arbejdsmarked i de foregående 12 måneder. I forlængelse af disse spørgsmål blev respondenterne også bedt om at svare på, hvor stor en andel af personer i forskellige befolkningsgrupper vedkommende tror har arbejdet sort indenfor det seneste år. Det er sammenligningen af dette skøn (det man tror omfanget af sort arbejde er) med det faktiske omfang af sort arbejde, som er fokus for denne analyse.

Nyt fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed. (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i enheden. Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Du kan se andre udgivelser fra forskningsenheden på:
www.rockwoolfonden.dk/forside/forskning